Ravno tako so prikrajšani tudi učitelji, ki že imajo za srednje šole zrelo deco in ki se zaradi lažjega šolanja taiste zaman pehajo za mestom.

Slednjič pa naj se pri oddaji mest na vsak način uvažuje aktivno učiteljstvo pred imenovanimi prosilkami, katere se gotovo niso povrnile k prvotnemu poklicu zaradi ljubezni do stanu in mladine.

IV. Vodstvo Zaveze se pozivlja, da ustreže vsestranski in upravičeni želji učiteljstva, ter ukrene, da prinese „Učit. Tovariš" po vsaki seji višjega šolskega sveta natančno in v celoti imenovanja in vsako premembo učiteljstva in šolskih zadev.

„Učit. Tovariš" je naš stanovski list, katerega poseduje vsak organiziran učitelj, zaradi česar pa naj bode tudi v tem pogledu najboljše in najhitrejše informiran, da ustreže tozadevni želji učiteljstva.

+ **Učit. društvo za ptujski okraj** ima svoj redni občni zbor 6. januarja 1920 ob polu 11. uri v risalnici Mladike s sledečim vzporedom: 1. Čitanje zapisnika zadnjega zborovanja. 2. Dopisi. 3. Poročila društvenih funkcionarjev. 4. Volitve odbora. 5. Slučajnosti. Pred zborovanjem je ob 10. uri odborova seja. Obilne udeležbe pričakuje — odbor.

+ **Ljubljansko učiteljsko društvo** je zborovalo 23. novembra 1919; to je bilo 4. redno zborovanje v tem društvenem letu. Predsednik pozdravlja nove člane in članice, kakor tudi vse navzoče, katerih je bilo od 125 navzočih 70. Velika udeležba kaže stanovsko zavednost učiteljstva ter zanimanja za vprašanja, ki so na dnevnem redu in katera je mogoče pravilno rešiti samo takrat, ko ima priliko več glav misliti in sodelovati. Tajniško poročilo omenja ustanovitev društva „Samopomoč", katerega član postane lahko vsak stanovsko-strokovno ali v uradniškem društvu organiziran učitelj. Samopomoč je v času draginje, ko imajo besedo samo verižniki in tihotapci živil, nujno potrebna, zato je ljubljansko učiteljstvo pristopilo k društvu ter plačalo deleže po 100 K. Dolga debata se je vnela o službeni pragmatiki, katero je izdelalo ministrstvo. Blagajnik je podal poročilo o gospodarskem društvu „Samopomoč" kot pojasnila članom, ki jih je naš list prinesel na drugem mestu.

Med slučajnostmi so prišle na dnevni red šolarske maše. Potrebno bode vendar enkrat to zadevo rešiti v zadovoljnost staršev in korist mladine, ki mora v slabi obleki in obuvalu zmrzovati v jesenskih in zimskih dneh na prostem, da zadosti tako krutim odredbam cerkve in šolske oblasti. Tajnik.

+ **„Belokranjsko učiteljsko društvo"** je imelo v četrtek 9. okt. zborovanje v Črnomlju. Predsednik — tov. Mikolič pozdravi navzoče, posebno toplo pa novo pristopivše člane. Tako je skoro vse učiteljstvo Belokrajine organizirano v našem društvu. Naš okraj je — med drugimi — zapustil Primorec-begunec tovariš F. Belin, ki je odšel v Hruščico pri Ljubljani. „Učiteljskemu društvu ljubljanske okolice" je čestitati na pridobitvi tako zavednega in delavnega učitelja.

Predsednik se spominja umrlega tov. F. Potokarja, bivšega naduč. v Dragatušu, ki je veliko preganjanja pretrpel radi svoje značajnosti in odkritosrčnosti. Bil je mož volje in dela! S smrtjo je plačal svoje prepričanje in njegov zgled nam veleva, da bodimo značajni in zvesti do groba. V znak sožalja je navzoče učiteljstvo vstalo.

Na to je poročala tajnica o tajniškem poročilu.

Temu je sledil referat tovariša Račiča o novem šol. zakonu, izdelanem od „Prosvetnega odbora" v Beogradu.

Sprejele so se sledeče resolucije:

Zbrano učiteljstvo odklanja načrt novega zakona o narodnih šolah za kraljestvo SHS, izdelanem od „Prosvetnega odbora" v Beogradu, iz razlogov:

1. Ker bi pomenil tak zakon veliko nazadovanje za šolstvo slovenskih pokrajin;

2. Ker ne moremo odnehati od svojih zahtev po preustrojitvi šolstva, ki smo jih izrazili v spomenici „Zaveze jugoslov. učiteljstva". Edino ta načrt, z dodatnimi in izpremenjevalnimi predlogi, je primeren našim razmeram in je strokovnjaško temeljito predelan;

3. Zbrano učiteljstvo protestira proti stalnemu nameščenju okrajnih šol. nadzornikov. Proti temu smo se že borili v krivični Avstriji, temmanj bomo trpeli to v demokratični državi. Stalno nameščenje okrajnih šolskih nadzornikov pomeni za šolstvo velik udarec in uvedbo birokratizma, ki je za narodno-kulturni razvoj škodljiv.

Nadalje je učiteljstvo razmotrivalo žalostne belokranjske šolske razmere in slišale so se skoro neverjetne vesti. Ne bomo še zdaj obelodanili teh vesti, pač pa jih poizkusili urediti na drug način.

4. Sprejeta je bila resolucija, ki se pošlje okrajnemu šol. svetu in se glasi:

Z ozirom na številne pritožbe, ki prihajajo od strani učiteljstva glede površnega uradovanja krajnih šolskih svetov, naproša „Bel. učit. drutvo" okrajni šolski svet, da primora s prisilnimi sredstvi podrejene krajne šolske svete k pravilnemu uradovanju. Oskrba šolskih poslopij in njih stanje sta v našem okraju pod vso kritiko. V gospodarskem interesu prizadetih občin je, da se šole takoj popravijo, novejša poslopja pa še enkrat pregledajo, ker se kolavdacije sploh niso ali pa vsaj zelo površno izvršile.

Končno naznani predsednik, tov. Mikolič, da odhaja v Ljubljano v tečaj za meščanske šole in se zahvali učiteljstvu za izkazano zaupanje. Nato je bil voljen predsednikom obče spoštovani in priljubljeni šol. vodja v Metliki tov. K. Barle.

Z vzklikom: „V delu in edinosti je moč!" je zaključil predsednik zborovanje.

+ **Pedagoško društvo v Krškem.** Učiteljstvo „Krškega okrožja" je zborovalo dne 9. oktobra v Krškem. Vzelo je v pretres „Načrt šolskega zakona", izdelan od „Prosvetnega odbora" v Beogradu. Opaziti je bilo, da so zborovalci že vsak sam zase načrt dobro preštudirali, zato je bila razprava zelo zanimiva in temeljita ter se je stavilo in sprejelo mnogo umestnih, stvarno utemeljenih predlogov. Ker nam je že tudi učiteljstvo iz „Št. Jernejskega okrožja" vposlalo svoje izpreminjevalne predloge, pričakujemo samo še poročila iz „Tržiškega okrožja", na kar bo glavni referent, predsednik Makso Hočevar zbral in uredil vse izpremembe ter jih vposlal „Zavezi".

Na tem zborovanju so se tudi soglasno sprejele naslednje resolucije:

1. Zborovalci obžalujemo in smatramo za šolstvu škodljivo, ker se pri sprejemu gojencev na učiteljišča v zadnjih letih premalo ozira na predpisano predizobrazbo. Sprejemajo se učenci, ki so dovršili komaj 2. razred ali celo samo 1. razred meščanske ali nižje srednje šole, da celo iz ljudske šole. Ne smemo se tedaj čuditi, da se v pogojih za sprejem v trgovske šole 2. letnika učiteljišča stavi v enako vrsto z 8 razredi ljudske šole. Tudi smo odločno proti temu, da bi eno leto takozvanega „pripravljalnega tečaja" na učiteljiščih nadomestilo vso meščansko ali vso nižjo srednjo šolo.

Vodstvo Zaveze naj posreduje pri Višjem šolskem svetu, da se bodo v bodoče sprejemali gojenci na učiteljišča samo po dovršeni meščanski ali nižji srednji šoli.

2. Učiteljska imenovanja v zadnjem času povzročajo med učiteljstvom mnogo upravičenega ogorčenja. Službe se sploh ne razpisujejo, in če se razpišejo, so že davno prej določeni oni, ki bodo te službe dobili. Pri taki oddaji služb se ne ozira ne na službeno dobo, ne na kvalifikacijo prosilcev, ampak merodajni so čisto drugi oziri. Učiteljstvo zahteva, da stori „Zaveza" pri Višjem šolskem svetu energične korake, da se te nezdrave razmere odpravijo. Službe naj se vedno razpišejo in pri nameščenju bodi edino merodajna službena doba in kvalifikacija prosilcev.

3. Vodstvo „Zaveze" naj odločno protestira pri Višjem šolskem svetu, da bi se službe v mestih brez razpisa oddajale bivšim učiteljicam, ki so svoječasno zaradi možitve odpovedale službo, oziroma stopile v pokoj — ter da bi se pri nameščenju zapostavljale take prosilke, ki so nepretrgoma izvrševale svoj poklic.

4. Zborovalci v polnem obsegu soglašajo resolucijam, sprejetim na protestnem shodu javnih nameščencev v hotelu „Union" v Ljubljani dne 4. septembra t. l. in pozivljajo tudi druga okrajna učiteljska društva, da izjavijo svojo solidarnost v boju proti korupciji, tihotapstvu in navijanju cen.

Tajnik tov. Levstik toplo priporoča zborovalcem, naj delujejo na to, da se „Zvonček" bolj razširi med našo mladino. List se sedaj tiska v 2200 izvodih, tiskal bi se pa prav lahko v najmanj trikrat toliko izvodih, ako bi se učiteljstvo potrudilo, da vzbudi malo več zanimanja za ta izvrstni, umetniško ilustrovani mladinski list. (V Krškem je okrog 100 mladih „Zvončkovih" naročnikov in naročnic in se bo število v prihodnjem letu gotovo še pomnožilo.) Zaradi točnejšega vpošiljanja naročnine naj učitelj koncem leta za vse mlade naročnike skupno naroči list in obenem tudi skupno odpošlje naročnino. Skrbi naj tudi zato, da bo vsak učenec list redno prejemal.

Ob sklepu se tov. predsednik zahvali vsem tovarišem in tovarišicam, ki so se kljub zelo neugodnemu vremenu v prav lepem številu udeležili zborovanja ter jih prosi, da bi tudi v bodoče z vso vnemo delovali v prospeh našega društva. Privabiti je treba v društvo mlade učitelje-začetnike, ki so prišli letos v naš okraj. Povdarja, da so zaradi sklepa „Zaveze" do konca tek. leta oproščeni učitelji-začetniki, ki pristopijo jeseni k učiteljskim društvom, društvene kakor „Zavezine" članarine. Plačujejo samo liste, računajoč od dneva pristopa.

Iz Jugoslavije.

— **Zopet minister prosvete Pavle Marinković.** Listi poročajo: »Dr. Korošec proti nemarnosti naučnega ministra. Dr. Korošec je odposlal 20. decembra ta-le telegram: »Gospod minister Marinković, Belgrad. Slovensko ljudstvo, ki vestno plačuje krvni in denarni davek svoji državi in tudi druge državljanske dolžnosti vkljub vsem številnim nedostatkom vzorno izvršuje, z veliko žalostjo opaža, da ministrstvo prosvete ne posveča dovolj brige njegovemu najvišjemu zavodu — ljubljanskemu vseučilišču. Ne samo, da se Vaše ministrstvo ne pobrine dovolj za učne pripomočke, potrebne lokalitete in financielne zahteve, ampak ne izvrši vkljub ponovnim urgencam niti imenovanja že dolgo časa predloženega profesorskega osobja. Dijaštvo, ki je vsled vojske izgubilo toliko zlatega časa in mladosti, izgublja sedaj radi indolence (nemarnosti) Vašega ministrstva zopet čas ter mora v sedanjih razmerah plačevati to izgubo ali z dragim denarjem ali vsakdanjim pomanjkanjem. Prosim, gospod minister, blagovolite ljubljanske vseučiliščne zadeve brzo rešiti, ker bi sicer slovenski narod moral smatrati, da tega ne izvršite iz preziranja in mržnje do njega. — Dr. Korošec, ministrski podpredsednik na razpoloženju.« — Demokratski bankir Marinković se očividno rajši peča z drugimi zadevami kakor pa s slovenskim vseučiliščem, ki je zanemarjeno in ki vsled niega trpe naši revni dijaki. Besede dr. Korošca so sicer trde in hude, a — žal — le preveč upravičene. Če nima ta bankirski demokrat slonove kože, se bo morda vendarle zganil.«

— **Od višjega šol. sveta smo prejeli: Tudi opozorilo dež. vladi.** V tej notici zadnje štev. našega lista nam je tiskarski škrat izpustil del našega dostavka. Glasiti se ima: Viš. šol. svet je izdal gori navedeni odlok. Na drugem mestu prinašamo dopis, ki je izšel iz kroga učiteljev-begunccev, oziroma izseljencev iz Primorske. Mi se držimo stališča, ki ga je Uč. Tov. zavzel v 24. štev. tl. v članku »Apel na deželno vlado za Slovenijo. Vprašanje izseljevanja učiteljstva z neodrešenega ozemlja in tamošnje šolstvo.« — To vprašanje je tako občutljivo za učiteljstvo, da se ne da uvesti pri njem nikake diktature. Tudi ne potrebuje v tem oziru učiteljstvo nikake kuratele doktorskih stanov iz Primorske in jo odklanja enkrat za vselej. Na to opozarjamo tudi dež. vlado, ki jo hočejo gotovi krogi izrabiti za pritisk na učiteljstvo. Brez ozira na družinske razloge se to vprašanje sploh rešiti ne da in bi bila koristna nadaljna debata.

— **Policija je konfiscirala šolsko knjigo, ki jo je odobrilo poverjeništvo za Slovenijo.** Če odgovarjajo naše informacije točnosti je policija zaplenila šolsko knjigo »Zemljepis za srednje šole« I. del od Kržišnika, ki smo ga kritizirali v zadnji številki našega lista v članku »Zasedeno ozemlje in naše šolske knjige« od tov. [illegible] Da je to sramota za našo šolsko upravo, je obsebi umevno, ker je nerazumljivo, kako je prišlo sploh do aprobacije te knjige. Tendenca te šolske knjige je namreč protidržavna, ker sedanje okupirano ozemlje prišteva kratkomalo k italijanskemu ozemlju.

— **Na račun draginjskih doklad in povišane plače** prejme učiteljstvo za enkrat v januarju predujem v okroglem znesku do 1000 K, ker bi se sicer izplačilo zaradi preračunavanja zavleklo.

— **Na naš predlog je srbsko »Udruženje« pristalo,** da pošilja po 50 izvodov »Narodne Prosvete« v zameno za »Učiteljskega Tovariša«. »Narodno Prosveto« prejemajo naši sotrudniki, ki jih hkrati prosimo, da jo oddajo tudi drugim tovarišem in tovarišicam, ki se zanimajo za tamošnje gibanje.

Šola — žoga strankarstva. (Priobčil A. M.) V Domoljubu od 18. t. m. št. 45 je poročilo zborovanja okraj. kmet. zveze za Bohinj v Srednji vasi dne 5. okt. t. l.

Na tem sestanku so si seveda kmetski prijatelji privoščili ljudsko šolo in učiteljstvo. Kako so določali njeno obliko kakšno usodo so ji naklanjali, naj pokažejo naslednje vrstice: Prva zahteva je, da naj se uvede pokraj. samouprava za vse šolstvo t. j. od najnižjega do najvišjega. Vse šolstvo bodi odvisno od milosti pokrajinskih vlad. — Dalje je zahteva versko-nravne vzgoje. Cerkev določa poljubno število ur veronauka, ureja svobodno verske vaje, ustanavlja verske družbe na ljud., strok. in srednjih šolah. — Zveza zahteva ne oviraje svobode znanstvenega delovanja vpliv tudi na univerze, da ne bodo prihajali od tam ljudstvu odtujeni izobraženci med narod. — Zastopniki roditeljev morajo imeti odločilno besedo pri vseh šolskih korporacijah, v vseh šolskih svetih (krajni, okrajni in višji šolski svet). — V krajnem šol. svetu naj bodo vsi učitelji in tudi veroučitelji, dalje naj bodo tudi zastopnik cerkve, odposlanec občine in toliko zastopnikov staršev kot dozdaj imenovanih zastopnikov šole, cerkve in občine. — Krajni šolski svet nastavlja definitivno učiteljstvo. Okraj. šol. svet voli okraj. šol. nitivno o odpustitvi, premestitvi in upokojitvi učiteljskega osobja — zaslišavši mnenje okr. in višjega šol. sveta kakor tudi čast. učiteljskega sodišča. — Okrajni šol. svet namešča le provizorično učiteljstvo. Okraj. šol. svet voli okraj. ol. nadzornike. Višji šolski svet stavlja predloge glede odstranitve, premestitve ali upokjitve učitelj. osobja, imenuje višje in potrjuje okrajne šol. nadzornike. — V obeh imajo seveda starši odločilno besedo. Občina skrbi za poprave, okraj plačuje učila in šol. potrebščine. Pokrajina zida in prezidava šole in plačuje učiteljstvo. **Učiteljstvo se šteje med pokrajinske uslužbence.** — Učitelj seveda dober, ni nikdar dovolj plačan. Plače naj dobi, ako zasluži tudi preko VIII. in VII. plačil. razreda. Posebno izbornim učiteljem se lahko ne glede na službena leta, plača poviša. Plačan naj bo, da se mu ni treba pogajati za stranskumi dohodki. — Za povišanje je poleg uradne kvalifikacije merodajno tudi ljudsko glasovanje staršev. — Začetek šol. pouka določajo kraj. šol. sveti z ozirom na krajevne potrebe. Okraj. šol. svet je kompetenten določati pričetek počitnic. — — V šolo prično otroci hoditi z dovršenim 7. letom. Vsakdanjo šolo obiskujejo 5 let; potem je 4 letni kmetijski nadaljevalni tečaj. Praviloma se vrši pouk le v zimskih mesecih. Komentarja ne pišem, ker ga demagogiji zaviti v fraze demokratizma ni potreba.

— **Ugovarjamo.** (Dopis.) Na shodu ljubljanskega učiteljstva dne 13. decembra 1919. je poročal dr. S., da misli v Beogradu predlagati naredbo, s katero bi se določilo, da naj strokovni (meščanski) učitelji prejemajo posebno doklado, dokler se to zakonito ne uredi, ter da se naj plače učiteljicam ročnih del določijo po dosedanjem razmerju. Ker velika večina prizadetega učiteljstva, t. j. strokovni učitelji in učiteljice ročnih del, pri zborovanju ni bila navzoča, zato tudi ni prišlo do odpora in upravičenega protesta proti nameravani naredbi. Člen 88. novega učiteljskega zakona z dne 23. julija 1919. vendar razločno določa: »Ministrstvo za prosveto razširi... odredbo o novih plačah na vse učitelje narodnih (pučkih, ljudskih) šol doslej obstoječih na ostalem ozemlju kraljestva Srbov, Hrvatov i Slovencev«. Povsem jasno je torej, da je učiteljstvo meščanskih šol iz tega zakona izvzeto; saj se je v besedilu zakona k izrazu »narodni učitelj« dodalo v oklepaju »pučki — ljudski«, tako da je vsak dvom izključen. — Zakaj sedaj siliti meščanskošolske učitelje v okvir zakona, iz katerega so izključeni? Pustite strokovno (meščansko) učiteljstvo v dosedanjem statusu, t. j. v X. do VII. činovnem razredu državnih uradnikov! Naj uživajo z državnimi uradniki vse skupne težave in krivice, a naj bodo z njimi tudi deležni vseh pravic; nikakor pa jih ne silite, protizakonito v okvir zakona, kamor ne spadajo! Iz kakšne »naklonjenosti« hočejo vsiliti meščanskim učiteljem predlogu, da » naj strokovni učitelji prejemajo posebno doklado«. Kakor so dozdaj naklanjali začasnim strokovnim učiteljem 360 K letne nagrade, t. j. 1 K na dan, tako približno menda hočejo odslej dajati vsem strokovnim učiteljem malenkostno »doklado«, namesto da bi ostala dosedanja naredba, po kateri so strokovni učitelji uvrščeni za en činovni razred višje v plačilni lestvici. Ako že hočejo meščanskim učiteljem vsiliti nov plačilni zakon, potem pač odločno zahtevamo, da se jim priznajo službeni prejemki v dosedanjem razmerju, t. j. z razliko enega činovnega razreda. Sicer pa bi se naj o tej priliki popravili tudi se drugi nedostatki, ki so se svojčas vtihotapili v naredbo deželne vlade za Slovenijo z dne 16. februarja 1919., kakor: Glasom člena 2. navedene naredbe prejemajo ravnatelji meščanskih šol opravilno doklado letnih 300 K, t. j. toliko kakor voditelj na enorazredni ljudski šoli. Je li to prav? Člen 13. iste naredbe določa za učiteljice ženskih ročnih del plače brez razlike med ljudsko in meščansko šolo. Vendar pa poučujejo učiteljice ročnih del na meščanskih šolah po 25-30 ur na teden, a na ljudskih šolah po kakih 6-12 ur, na meščanskih šolah se zahteva razentega še poseben izpit za učiteljico, a vzlic vsemu temu naj bodo službeni prejemki isti?! — Ni li to krivica? Opozarjamo pravočasno na vse te nedostatke, ki so se zagrešili v Ljubljani, da se ne bo zopet kedaj neopravičeno kazalo na Beograd, češ, tam tiči krivda!

—n—

— **Manifestacijski shod javnih nameščencev v mest. domu v Ljubljani.*** Dne 18. dec. se je vršilo v Mestnem domu manifestacijsko zborovanje javnih nameščencev, katerega se je udeležilo impozantno število uradnikov vseh kategorij. Shod je vodil predsednik društva državnih nastavljencev g. Lilleg. Profesor Reisner je predlagal sledeče resolucije: Na manifestacijskem zborovanju zbrano uradništvo zahteva: 1. Takojšnjo provedbo odredbe o zvišanju prejemkov državnim nastavljencem; 2. da se uvrsti ono poštno uslužbenstvo, ki še ni uvrščeno po službeni pragmatiki v nobeno kategorijo, z dnem 1. januarja v kategorije in 3. protestira z ogorčenjem proti uvedbi disciplinarne preiskave proti predsedniku saveza javnih namestnika dr. Benkovica v Zagrebu ter zahteva takojšnjo ustavitev disciplinarne preiskave. — Resolucije so bile soglasno sprejete. — Svojo solidarnost z gibanjem državnih nastavljencev je izjavilo društvo zasebnih uradnikov, Zveza jugoslovanskih železničarjev in Zaveza jugoslovanskega učiteljstva.

Podelitev naslova. Na predlog višjega šolskega sveta je poverjeništvo za uk in bogočastje podelilo tov. Jakobu Dimniku naslov ravnatelja.

— **Dne 5. in 6. jan. 1920** priredi litijska šolska mladina v prostorih Sokolskega doma veselo igro v petih delih: Snegulčica in škratje. — Odbor.

— **Dalmatinska učiteljišča.** Ministrstvo za prosveto je poslalo finančnemu ministrstvu vlogo, kjer ga naproša za kredit 100.000 kron za dalmatinska učiteljišča .Dalmacija nima posebnega proračuna za šolstvo.

— **Vseučiliško knjižnico v Belgradu** je sklenilo ustanoviti vodstvo Carngiejevega zaklada. V to svrho je določenih 3 milijone frankov.

— **Socijalno šolo za žene** ustanovi v Zagrebu ženski klub. Šoli je nakazal oblastveni odbor za zaščito dece izdatno podporo.

— **Apel sarajevskih uradnikov na javno časopisje.** Sarajevski javni nameščenci so na tajni seji sklenili poslati vsem časopisom sledečo resolucijo: V interesu našega najbednejšega življenja prosimo ne samo vaše uredništvo, nego sploh vse časopise, naj prenehajo s pisanjem in poročanjem o naših dokladah! Trgovci in obrtniki ter vsi ljudje mislijo namreč, da smo doklade res že dobili ter za to hitro vse zopet nanovo podraže, a mi — javni nameščenci — nismo doslej še ničesar dobili in kdo ve, kdaj in koliko dobimo! — Isto so sklenili tudi slovenski javni nameščenci na tajni seji v Ljubljani. Tudi slovenski javni nameščenci rote vse naše liste: Ne pišite o naših plačah in dokladah, ker s tem le hujskate verižnike in navijalce cen k še večji nenasitnosti! Naše plače zadoščajo jedva za bedno životarjenje. O dokladah ni še sledu, a od obljub ni bil še nihče sit.

* Ta notica je v zadnjem listu pomotoma izostala.

— **Zaloga šolskih knjig za Slovenijo.** Da se zadosti gospodarskim in pedagoškim potrebam, se je ustanovila zaloga šolskih knjig za Slovenijo, katere namen je, preskrbeti šolam nujnopotrebnih in razmeram odgovarjajočih knjig. Da ne bo ista zabredla v napake zaloge na Dunaju, da bo novi zavod zadobil zdravo, trgovsko podlago ter da bo na ta način usposobljen zadoščati in ugoditi vsem potrebam šolstva, bo vodstvo za to pazno skrbelo in v ta namen zastavilo vse svoje moči. Cene knjigam morajo padati, šolsko literaturo moramo dvigniti. Ker zahteva moderna pedagogika obilico dobrih ilustracij, ne samo v učnih knjigah za ljudske, temveč tudi za srednje šole, zadobili bi domači umetniki stalni zaslužek.

— **Kriza ljubljanske univerze.** Akademska omladina ljubljanske univerze je poslala dne 22. dec. ministrstvu prosvete v Belgradu naslednji protest: »Jug. akad. omladina ljublj. vseučilišča čuti, da vlada tej novi inštituciji ne posveča tisto skrb, ki bi jo morala z ozirom na 500 slušateljev zavoda. Akad. omladina odklanja raziskovanje, ali je univerza potrebna ali ne, ali je pametno, da se je že sedaj osnovala ali ne in konštatira, da univerza obstoja in da ima čez 500 slušateljev. V imenu in v interesu teh 500 slušateljev, protestiramo proti zavlačevanju in omalovaževanju našega zavoda bilo iz katerihkoli razlogov in zahtevamo: 1. da centr.. vlada v Belgradu da takoj potrebna sredstva za najnujnejše predpogoje; 2. da takoj imenuje potrebni profesorski zbor ozir. odveže profesorje, ki so vezani v Parizu, da začnemo čimpreje z rednimi predavanji in izpiti.« — Reprezentativni odbor.

— **Oprostitev učiteljstva od orožnih vaj.** Z naredbo načelnika vrhovne komande A. Dj. Br. 260.900 od 13. dec. tl. in brzojavno odredbo IV. armijske oblasti A. Dj. Br. 22.460 od 15. dec. tl. se odreja, da se učitelji javnih šol ne pozivajo na dvomesečno orožno vajo. K tej naredbi se pristavija: 1. Vse učiteljstvo letnikov 1881-1894, ki je nameščeno na javnih šolah ali zavodih in se mu je orožna vaja preložila na kak termin v letu 1920, je točasno orožne vaje oproščeno. Vsemu takemu učiteljstvu se izstavi čakalno dovoljenje (oprostilni list) na nedoločen čas. — 2. Vse tako učiteljstvo letnikov 1881-1894, ki eventualno sedaj vrši orožno vajo, se takoj odpusti od vojakov. — 3. Vse eventualne prošnje učiteljstva letnikov 1895 do 1898. za preložitev trimesečne vojaške vežbe ali aktivne vojaške službe naj se predlože z vsemi potrebnimi podatki komandi Dravske divizijske oblasti v pretres in odločitev. Iz teh prošenj mora biti tudi razvidno, če in kje je prosilec nameščen kot učitelj in od kdaj do kdaj in pri kateri četi je isti že služil pri vojakih. — 4. Vsem takim prosilcem - učiteljem letnikov 1895 — 1898. pristojna pukovska okružna komanda dovoli, da smejo isti čakati rešitve prošnje na sedanjem (civilnem) mestu.

— **Obisk ljudskih in meščanskih šol v Ljubljani.** Mestne ljudske šole v Ljubljani štejejo 66 razredov z 109 oddelki. Poseča jih 3843 učencev in učenk. Prva mestna deška šola ima 6 razredov s 14 oddelki in 618 učencev, II. mestna deška šola ima 6 razredov z 12 oddelki in 464 učencev; III. mestna deška šola ima 5 razredov s 7 oddelki in 250 učencev; IV. mestna deška deška šola ima 5 razredov s 6 oddelki in 230 učencev; V. mestna deška šola ima 5 razredov s 6 oddelki in 169 učenci. Pomožna šola ima 5 razredov in 48 učencev. Manjšinska šola ima 8 razredov in 165 učencev. Šola na Barju ima 4 razrede, 113 učencev, I. mestna dekliška šola ima 6 razredov z 17 oddelki in 651 učenk; II. mestna dekliška šola ima 6 razredov z 11 oddelki in 355 učenk. Šišenska deška šola ima 5 razredov z 10 oddelki in 372 učencev. in šišenska dekliška šola 5 razredov z 9 oddelki in 408 učenk. Meščanske šole imajo 13 razredov z 21 oddelki in 817 učencev in učenk, in sicer I. mestna deška meščanska šola 3 razrede z 5 oddelki in 203 učence: II. mestna deška meščanska šola 3 razrede z 4 oddelki in 37 oddelki in 97 učencev; I. mestna dekliška meščanska šola 4 razrede z 8 oddelki in 378 učenk; II. mestna dekliška meščanska šola 3 razrede z 4 oddelki in 139 učenk.

— **Ustanovitev gozdarskih šol.** Minister za rudarstvo in gozdarstvo je te dni podpisal ustanovitev dveletne šole za gozdarstvo in trimesečnega kurza za gozdne čuvaje pri isti šoli v Sarajevu. Enako šolo se namerava ustanoviti v Mariboru.

— **Židovski študentje na zagrebški univerzi.** Na zagrebški univerzi se vpisuje nebroj židovskih visokošolcev iz Madžarske. Zagrebški akademiki jih ne bodo preveč veseli.

— **Šole brez kuriva.** Subotiški „Neven" prinaša odlok šolskega nadzorništva, ki odreja za šole, ki so brez kuriva, začasno to-le: Učiteljstvo mora biti vsako jutro pravočasno v šoli in čakati otroke. Ko je deca skupaj, jim da učitelj ali učiteljica nalogo iz vsakega predmeta ter jih nato odpusti domov. Otroci, ki nimajo potrebne zimske obleke, smejo ostati doma.

— **Dovoljenje za predavanje na vseučilišču v Zagrebu.** Ban dr. Tomljenović je podelil na predlog profesorskega zbora juridične fakultete na vseučilišču v Zagrebu drju. Franu Mohoriču, sodnemu svetniku v Ljubljani, zaprošeno dovoljenje za predavanje (venjam docendi) — na pravni in državnoslovni fakulteti imenovanega vseučilišča iz državljanskega in izvršilnega reda v Sloveniji, Dalmaciji in Istri.

— **Zahteve srednješolskih profesorjev.** Na sestanku srednješolskih profesorjev v Sarajevu je bila sprejeta sledeča resolucija: 1. da se naj doklade na plače v znesku 500, 1000 in 1500 K vračunijo v stalno plačo; 2. da se vsi profesorji po sedmih službenih letih uvrstijo v VIII. činovni razred, po 14. letih v VII. in po 21. letih v VI. činovni razred. Službena leta naj se pričnejo računati z dnem kakor hitro stopi profesor v službo. — Resolucija se je predala predsedniku bosanske pokrajinske vlade.

Naša zemlja — iredenta.

§ **Učiteljstvo iz zasedenega ozemlja** pozivljajo na povratek v zasužnjeno domovino, kakor da bi bilo edini stan, ki je zapustil domače svoje ognjišče. Na ta poziv par besedi:

Po ljudskih šolah v zasedenem ozemlju se še čuje slovenska govorica, zginila pa je po uradih, ker so po večini odšli naši uradniki, ne da bi jih kdo silil na beg, kakor ni nihče silil učiteljstva, ki je povečini ostalo na svojih mestih! Profesor Ipavec vztraja v Gorici, okrajni komisar Znidaršič v Sežani, poštni kontrolor Hrovatin v Gorici, davčni uradnik Brajnik v Ajdovščini, Sodni svetnik Vidmar v Bovcu — torej dokazov za vse kategorije uradnikov dovolj, da bi lahko tudi mnogi drugi vztrajali na svojih starih bivališčih! Zasedeno ozemje bi potem po svojih uradih gotovo ne kazalo tako tujega lica kakor ga v resnici kaže. Našim oblastnijam pa je danes v napotje ono primeroma prav malo število učiteljstva iz okupiranega ozemlja, med tem **tudi tisti člani našega stanu, ki so sledili v najresnejšem času klicu domovine ter se podali — vajeni trpljenja — z ene t. j. goriške fronte na drugo, t. j. koroško fronto ter spreobračali nevernike po Korotanu — medtem ko ima domovina za vse druge stanove dovolj prostora!!**

Ko se bode višji šolski svet še kedaj spomnil, da izda podoben poziv, tedaj ga vljudno prosimo, naj poskrbi, da izdajo podobne pozive **poprej** vse druge naše oblasti svojim podrejenim organom! Da pokažejo lep zgled domovinske požrtvovalnosti, nasvetujemo, da se **odpravijo prvi na pot tisti, ki gore za povratek in nas v tej gorečnosti gonijo nazaj,** kajti „verba movent, **exempla trahunt!" Tudi oni so svojim rojakom spodaj nujno potrebni!**

§ **Nadzornika za slov. šole v Trstu.** Začasnemu okr. nadzorniku Tavčarju, ki je bil Italijan skozi in skozi, dali so Lahi še namestnika in sicer stotnika italijanske armade ardita Antona Kraizerja za slovenske šole v okolici in mestu. Mož pozna istrski hrvatski dialekt, slovanskega književnega jezika pa nobenega. Italijanske interese bo novopečeni pedagog že znal zastopati, za drugo pa mu itak ne bo mar!

§ **Za okrajnega šolskega nadzornika** v Logaškem okraju je od italijanske oblasti bil imenovan Hinko Medič, prej učitelj v Trstu.

§ **Italijanska nasilja.** Iz Krina javljajo, da so zvabili Italijani z zvijačo ondotnega nadučitelja Bečkara v Zadar, kjer ga sedaj zadržujejo s pretvezo, da je širil jugoslovansko propagando v Kninski okolici. Z njim so odvedli tudi vaškega upravitelja Morovića. — Ker se nadučitelj Izak Crnjak iz Drniša ni hotel pokoriti povelju guvernerja Milla, da praznuje v šoli dan obletnice prihoda Italijanov v Dalmacijo, so ga ital. oblasti enostavno suspendirale. Da se reši tiranov, je Crnjak pobegnil preko črte. — Res, velik je strah pred učiteljstvom!

§ **Laška nasilja.** „Nar. Politika" priobčuje dopis iz Pariza z dne 10. t. m., ki govori o nasilnem poitalijančevanju na šolskem polju. — Domalega vse hrvaške šole so zaprte. Kjer je ostala kaka hrvatska šola, je kljub neznačajnosti mnogo Hrvatov, ki obračajo plašč po vetru, polna. — Tako je v pazinski hrvatski ljudski šoli 450 otrok, na italijanski pa samo 180. Narodne učitelje in duhovnike kruto preganjajo. Nedavno so se vrnili interniranci iz Sardinije; vsem se pozna prestalo trpljenje. Prof. Frankola se je postaral za petnajst let.

§ **Učitelj Alojzij Sardoč** je bil meseca marca t. l. zaradi „veleizdaje" obsojen v enomesečni zapor. Izgubil je tako svojo službo v Podgrajah pri Ilirski Bistrici. Šolski nadzornik ga je dolgo vlekel, da kmalu dobi službo, naj le še malo počaka. Vsa ta zadeva se je vlekla do meseca oktobra, a tedaj mu je šolska oblast naznanila, da nimajo zanj nobene službe. Tako je zopet eden na cesti. V Voloskem okraju manjka sedaj 42 učnih moči. Večina teh je odšla preko črte v Jugoslavijo, da se izogne neprestanim preganjanjem. Mnogo teh siromakov pa ječi še vedno po internacijah v Italiji. Uboga Istra postaja vsaki dan ubožnejša!

§ **Stavka istrskih učiteljev.** Istrsko učiteljstvo je začelo stavkati, ker mu vlada ni izpolnila dane obljube glede povišanja njegovih službenih prejemkov. V „Edinosti" je izšel 2. t. m. poziv na celoskupno slovansko istrsko učiteljstvo, v katerem se to poziva, da stopi z 2. dec. v stavko kakor je bilo sklenjeno na učit. skupščini v Pazinu. Stavka se danes še vedno nadaljuje vkljub temu, da občinski komisarji in orožniki groze učiteljem, da se takoj odslové iz službe, ako se ne povrnejo na svoje mesto. Stavko vodi „Odbor za verovanje učiteljskih interesov za Istro" v Pulju, podvodstvo pa ima „Slovensko učiteljsko društvo za Istro".

§ **Visoko- in srednješolskemu dijaštvu iz zasedenega ozemlja.** Podpisani odbor naznanja vsemu visoko- kakor tudi srednješolskemu dijaštvu iz zasedenega ozemlja, ki uživa begunsko podporo in se nahaja v slabih gmotnih razmerah, da je došlo precejšnje število čevljev, ki se bodo razdelili v prvi vrsti med revno dijaštvo iz zasedenega ozemlja. Da bo razdelitev mogoča in da se čimprej izvrši, poziva ponovno vse dijake, katerim so čevlji namenjeni, da vložijo nemudoma prošnje na naslov Poverjeništvo za socijalno skrb in jih odpošljejo podpisanemu odboru in sicer visokošolsko dijaštvo po možnosti preko svojega udruženja, srednješolsko dijaštvo iz posameznih šol pa naj pošlje enotno prošnje s priloženim seznamom prosilcev, ki mora vsebovati potrebne podatke o posameznikih, zlasti gospodarske razmere, rojstni kraj in leto, domovinska občina, razred, ki ga obiskuje, če dobiva begunsko podporo in številko velikosti čevljev. Te prošnje naj se pošljejo preko okrajnih odborov Narodnega sveta, kjer pa to ni mogoče, naravnost po pošti na naslov podpisanega odbora. Prošnje je vložiti takoj. — Odbor za zasedeno ozemlje, šolski odsek, Ljubljana, Pražakova ulica št. 3/I.

§ **Italijanska oblast je izdala odredbo,** s katero se uvaja v vse slovenske šole na okupiranem ozemlju pouk v italijanskem jeziku. V tržaških šolah je ostal urnik prejšnji, samo mesto nemščine je sedaj 3 ure več italijanščine, tako da imajo od drugega razreda dalje vsaki dan po eno uro italijanščine. Na Goriškem se poučuje laški jezik od 3. šolskega leta dalje in sicer v vsakem razredu po štiri ure na teden. Ravnoisto je v zasedenih delih bivše Kranjske dežele. Poučujejo posebni zato nameščeni učitelji iz kraljestva, ki so po večini vojaki. Približno po dve šoli prideta na enega takega učitelja. Plačani so tako kakor drugo učiteljstvo. Kako se ti Kalabreži razumejo z našo deco in obratno, je nam seveda velika uganka!

§ **Obupna slika hrvatskega ljudskega šolstva v Istri.** Po statistiki, ki nam je došla pred nekaj dnevi v roke, je bilo v Istri zadnji čas 171 hrvatskih ljudskih šol z 279 razredi. Od teh je zatvorenih danes 61 šol z 78 razredi. 40 šol so Lahi nasilno poitalijančili; šole družbe sv. Cirila in Metoda, katerih je bilo 22 po številu, so vse zaprli. Izmed učiteljstva je — kolikor se je pač moglo dognati — 15 učiteljskih oseb interniranih, 11 suspendiranih, 27 pa jih je pobegnilo v Jugoslavijo.

Tako postapajo v zasedenem ozemlju tisti ljudje, ki so dali pri svojem prihodu nabiti po naših krajih letake, na katerih je bilo med drugim čitati: „Italija, velika država svobode, vam da iste državljanske pravice kakor vsem drugim svojim državljanom, vam da šole v vašem jeziku, **več** kakor vam jih je dala Avstrija." Večje hinavščine ne vidimo zlepa pri katerem narodu kakor pri teh laških kulturonosčih! Pa svaka sila do vremena!

§ **Štrajk istrskih tovarišev** se nadaljuje. Naučno ministrstvo v Rimu jim je zavrnilo vse zahteve do zadnje točke.

§ **Obupni klic neodrešenih bratov.** Zastopniki vsega našega po Italijanih zasedenega ozemlja so bili v novembru in decembru zbrani v Parizu ter so predložili predsedniku mirovne konference spomenico, v kateri je obširno opisano neizmerno trpljenje našega pod ital. nasilnim jarmom živečega naroda. Spomenica se dotika tudi šolskega vprašanja ter navaja, da so ital. oblasti zaprle skoro vse kulturne inštitucije. Tisoče naših bratov je danes oropanih vsakega šolskega pouka, vsled česar pomeni laška okupacija smrtno obsodbo za naš narod onkraj demarkacijske črte.

Radi tega zahteva 835.000 Slovencev in Hrvatov pred forumom Evrope in vsega sveta, da se ukine okupacija po italijanskih četah in da se dopusti temu delu našega naroda združiti se s svojimi brati v kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev.

§ **„Slov. Narod"** z dne 28. decembra sporoča: „Pred kratkim je višji šolski svet pozval učitelje iz zasedenega ozemlja, da naj se zglase za povratek. Ni naš namen odvračati učitelje od poti, ki jo označuje omenjeni poziv. V svarilo, da si z vseh strani zagotove popolno sigurnost, pa navajamo, kakšna usoda je zadela nekatere slovenske učitelje, ki so se zglasili na poziv ital. oblasti, da naj v Italiji živeči jugoslovanski učitelji zopet nastopijo svoje službe. Učitelji so si preskrbeli priporočila sedanjih šol. voditeljev in komisarjev v krajih, kjer so svoj čas službovali. Vložili so prošnje ter dobili končno poziv, da naj se zglase pri šol. vodstvu. Komaj pa so hoteli nastopiti svoje službe, so jih pozvali h komisarju, od tam so jih poslali v varnem spremstvu karabinerjev v Trst in od tam nazaj v Italijo, kjer so jih internirali. Zato je treba skrajne previdnosti, predno se naši učitelji vrnejo na svoja službena mesta."

Priobčujemo gorenje besede s prošnjo, da jih vzamejo na znanje poleg prizadetih tovarišev tudi vsi tisti, ki tirajo učiteljstvo v zopetno sužnost!

§ **„Tolminsko učiteljsko društvo"** je imelo 7. decembra svoj občni zbor pri Sv. Luciji ob Soči.

Med drugim so se zborovalci soglasno pridružili resoluciji dekanijskih konferenc, da se mora verouk poučevati kakor se je dosedaj, ker veljajo za nas še stari zakoni in bi smela nov zakon skleniti le poslanska zobrnica, toda šele po aneksiji. Vlada pa bi morala — če hoče biti res demokratična — prej zaslišati mnenje ljudstva.

Poročalo se je, da se snuje za vsa slovanska učitelj. društva v zasedenem ozemlju skupna zveza, v kateri naj bi se potom okrajnih društev združilo vse učiteljstvo, ker danes ni vzroka za cepitev moči.

Zahteva se dalje, da se obnovi delovanje okrajnih šolskih svetov. Nedelovanje te važne šolske inštance bi bilo pogubonosno za šolstvo in ljudstvo.

Glede slovanskega dopisovanja je bila vložena že meseca januarja t. l. vloga na komisarijat in gubernatorat, ki pa je ostala do danes nerešena.

O novih šolskih knjigah — De-Michellijevih — se določi poročevalec, ki naj bi knjige natančno proučil in o tem poročal pri prihodnjem zborovanju.

Novi učiteljski „Zvezi" se naroča, da zahteva preložitev slovenskega učiteljišča iz Tolmina v središče dežele, kamor spada, to je v Gorico ali v Trst, kar bi bilo najprimernejše. Mala gnezda kot je Tolmin nikakor ne morejo zadostiti duševnim potrebam, ki jih zahteva danes javnost od učiteljstva. Za to je le veliko mesto s svojimi knjižnicami, zbirkami umetnin itd. Drugod odpirajo učiteljstvu vrata vseučilišč — pri nas potiskajo njihova izobraževališča v zadnje gorske kote.

Zborovanju, ki je bilo zelo dobro obiskano, je prisostvoval vladni zastopnik.

§ **Iz pisma kraške tovarišice.** Ako se spominjam dobe strahov, dobe bomb in granat, dobe lakote, si vse to skoraj želim nazaj. V primeri z današnjimi dnevi so bili to solnčni dnevi! Prepolna mi je duša tuge; srce mi prekipeva ljubezni do vsega, kar je naše, kakor mi zopet prekipeva srda do vsega tujega, ki me obdaja. Pogreza se v obupu, ker ne vidi od nikoder žarka tolažbe, nikjer luči v to temno ječo!

Sprejmite te vrstice iz pietete do njih, ki ste jih poznali, ki so kri Vaše krvi, ki so padli v sužnost, ki so nasilno ločeni od svojih bratov, s kojimi bi raje trpeli, kakor pa da bi se veselili s tujci! Pridite, rešite nas!

Pošiljali so učitelstvo v Florenco. Hočejo ga po sili naučiti laščine! Moja šolska kronika je letos zabeležila zaporedoma 5 učiteljev italijanščine. Pa boste mislili, da so naši otroci že popolni Lahi. Narobe! Vseh pet učiteljev ni moglo otrok naučiti abecede. Razlagali so jim svoje zasluge, opozarjali na lepoto domovine banditov, na sladkost svojega jezika, a zastonj! Ko bi le videli te moje otro-

— **Zaloga šolskih knjig za Slovenijo.** Da se zadosti gospodarskim in pedagoškim potrebam, se je ustanovila zaloga šolskih knjig za Slovenijo, katere namen je, preskrbeti šolam nujnopotrebnih in razmeram odgovarjajočih knjig. Da ne bo ista zabredla v napake zaloge na Dunaju, da bo novi zavod zadobil zdravo, trgovsko podlago ter da bo na ta način usposobljen zadoščati in ugoditi vsem potrebam šolstva, bo vodstvo za to pazno skrbelo in v ta namen zastavilo vse svoje moči. Cene knjigam morajo padati, šolsko literaturo moramo dvigniti. Ker zahteva moderna pedagogika obilico dobrih ilustracij, ne samo v učnih knjigah za ljudske, temveč tudi za srednje šole, zadobili bi domači umetniki stalni zaslužek.

— **Kriza ljubljanske univerze.** Akademska omladina ljubljanske univerze je poslala dne 22. dec. ministrstvu prosvete v Belgradu naslednji protest: »Jug. akad. omladina ljublj. vseučilišča čuti, da vlada tej novi inštituciji ne posveča tisto skrb, ki bi jo morala z ozirom na 500 slušateljev zavoda. Akad. omladina odklanja raziskovanje, ali je univerza potrebna ali ne, ali je pametno, da se je že sedaj osnovala ali ne in konštatira, da univerza obstoja in da ima čez 500 slušateljev. V imenu in v interesu teh 500 slušateljev, protestiramo proti zavlačevanju in omalovaževanju našega zavoda bilo iz katerihkoli razlogov in zahtevamo: 1. da centr.. vlada v Belgradu da takoj potrebna sredstva za najnujnejše predpogoje; 2. da takoj imenuje potrebni profesorski zbor ozir. odveže profesorje, ki so vezani v Parizu, da začnemo čimpreje z rednimi predavanji in izpiti.« — Reprezentativni odbor.

— **Oprostitev učiteljstva od orožnih vaj.** Z naredbo načelnika vrhovne komande A. Dj. Br. 260.900 od 13. dec. tl. in brzojavno odredbo IV. armijske oblasti A. Dj. Br. 22.460 od 15. dec. tl. se odreja, da se učitelji javnih šol ne pozivajo na dvomesečno orožno vajo. K tej naredbi se pristavija: 1. Vse učiteljstvo letnikov 1881-1894, ki je nameščeno na javnih šolah ali zavodih in se mu je orožna vaja preložila na kak termin v letu 1920, je točasno orožne vaje oproščeno. Vsemu takemu učiteljstvu se izstavi čakalno dovoljenje (oprostilni list) na nedoločen čas. — 2. Vse tako učiteljstvo letnikov 1881-1894, ki eventualno sedaj vrši orožno vajo, se takoj odpusti od vojakov. — 3. Vse eventualne prošnje učiteljstva letnikov 1895 do 1898. za preložitev trimesečne vojaške vežbe ali aktivne vojaške službe naj se predlože z vsemi potrebnimi podatki komandi Dravske divizijske oblasti v pretres in odločitev. Iz teh prošenj mora biti tudi razvidno, če in kje je prosilec nameščen kot učitelj in od kdaj do kdaj in pri kateri četi je isti že služil pri vojakih. — 4. Vsem takim prosilcem - učiteljem letnikov 1895 — 1898. pristojna pukovska okružna komanda dovoli, da smejo isti čakati rešitve prošnje na sedanjem (civilnem) mestu.

— **Obisk ljudskih in meščanskih šol v Ljubljani.** Mestne ljudske šole v Ljubljani štejejo 66 razredov z 109 oddelki. Poseča jih 3843 učencev in učenk. Prva mestna deška šola ima 6 razredov s 14 oddelki in 618 učencev, II. mestna deška šola ima 6 razredov z 12 oddelki in 464 učencev; III. mestna deška šola ima 5 razredov s 7 oddelki in 250 učencev; IV. mestna deška deška šola ima 5 razredov s 6 oddelki in 230 učencev; V. mestna deška šola ima 5 razredov s 6 oddelki in 169 učenci. Pomožna šola ima 5 razredov in 48 učencev. Manjšinska šola ima 8 razredov in 165 učencev. Šola na Barju ima 4 razrede, 113 učencev, I. mestna dekliška šola ima 6 razredov z 17 oddelki in 651 učenk; II. mestna dekliška šola ima 6 razredov z 11 oddelki in 355 učenk. Šišenska deška šola ima 5 razredov z 10 oddelki in 372 učencev. in šišenska dekliška šola 5 razredov z 9 oddelki in 408 učenk. Meščanske šole imajo 13 razredov z 21 oddelki in 817 učencev in učenk, in sicer I. mestna deška meščanska šola 3 razrede z 5 oddelki in 203 učence: II. mestna deška meščanska šola 3 razrede z 4 oddelki in 37 oddelki in 97 učencev; I. mestna dekliška meščanska šola 4 razrede z 8 oddelki in 378 učenk; II. mestna dekliška meščanska šola 3 razrede z 4 oddelki in 139 učenk.

— **Ustanovitev gozdarskih šol.** Minister za rudarstvo in gozdarstvo je te dni podpisal ustanovitev dveletne šole za gozdarstvo in trimesečnega kurza za gozdne čuvaje pri isti šoli v Sarajevu. Enako šolo se namerava ustanoviti v Mariboru.

— **Židovski študentje na zagrebški univerzi.** Na zagrebški univerzi se vpisuje nebroj židovskih visokošolcev iz Madžarske. Zagrebški akademiki jih ne bodo preveč veseli.

— **Šole brez kuriva.** Subotiški „Neven" prinaša odlok šolskega nadzorništva, ki odreja za šole, ki so brez kuriva, začasno to-le: Učiteljstvo mora biti vsako jutro pravočasno v šoli in čakati otroke. Ko je deca skupaj, jim da učitelj ali učiteljica nalogo iz vsakega predmeta ter jih nato odpusti domov. Otroci, ki nimajo potrebne zimske obleke, smejo ostati doma.

— **Dovoljenje za predavanje na vseučilišču v Zagrebu.** Ban dr. Tomljenović je podelil na predlog profesorskega zbora juridične fakultete na vseučilišču v Zagrebu drju. Franu Mohoriču, sodnemu svetniku v Ljubljani, zaprošeno dovoljenje za predavanje (venjam docendi) — na pravni in državnoslovni fakulteti imenovanega vseučilišča iz državljanskega in izvršilnega reda v Sloveniji, Dalmaciji in Istri.

— **Zahteve srednješolskih profesorjev.** Na sestanku srednješolskih profesorjev v Sarajevu je bila sprejeta sledeča resolucija: 1. da se naj doklade na plače v znesku 500, 1000 in 1500 K vračunijo v stalno plačo; 2. da se vsi profesorji po sedmih službenih letih uvrstijo v VIII. činovni razred, po 14. letih v VII. in po 21. letih v VI. činovni razred. Službena leta naj se pričnejo računati z dnem kakor hitro stopi profesor v službo. — Resolucija se je predala predsedniku bosanske pokrajinske vlade.

Naša zemlja — iredenta.

§ **Učiteljstvo iz zasedenega ozemlja** pozivljajo na povratek v zasužnjeno domovino, kakor da bi bilo edini stan, ki je zapustil domače svoje ognjišče. Na ta poziv par besedi:

Po ljudskih šolah v zasedenem ozemlju se še čuje slovenska govorica, zginila pa je po uradih, ker so po večini odšli naši uradniki, ne da bi jih kdo silil na beg, kakor ni nihče silil učiteljstva, ki je povečini ostalo na svojih mestih! Profesor Ipavec vztraja v Gorici, okrajni komisar Znidaršič v Sežani, poštni kontrolor Hrovatin v Gorici, davčni uradnik Brajnik v Ajdovščini, Sodni svetnik Vidmar v Bovcu — torej dokazov za vse kategorije uradnikov dovolj, da bi lahko tudi mnogi drugi vztrajali na svojih starih bivališčih! Zasedeno ozemje bi potem po svojih uradih gotovo ne kazalo tako tujega lica kakor ga v resnici kaže. Našim oblastnijam pa je danes v napotje ono primeroma prav malo število učiteljstva iz okupiranega ozemlja, med tem **tudi tisti člani našega stanu, ki so sledili v najresnejšem času klicu domovine ter se podali — vajeni trpljenja — z ene t. j. goriške fronte na drugo, t. j. koroško fronto ter spreobračali nevernike po Korotanu — medtem ko ima domovina za vse druge stanove dovolj prostora!!**

Ko se bode višji šolski svet še kedaj spomnil, da izda podoben poziv, tedaj ga vljudno prosimo, naj poskrbi, da izdajo podobne pozive **poprej** vse druge naše oblasti svojim podrejenim organom! Da pokažejo lep zgled domovinske požrtvovalnosti, nasvetujemo, da se **odpravijo prvi na pot tisti, ki gore za povratek in nas v tej gorečnosti gonijo nazaj,** kajti „verba movent, **exempla trahunt!" Tudi oni so svojim rojakom spodaj nujno potrebni!**

§ **Nadzornika za slov. šole v Trstu.** Začasnemu okr. nadzorniku Tavčarju, ki je bil Italijan skozi in skozi, dali so Lahi še namestnika in sicer stotnika italijanske armade ardita Antona Kraizerja za slovenske šole v okolici in mestu. Mož pozna istrski hrvatski dialekt, slovanskega književnega jezika pa nobenega. Italijanske interese bo novopečeni pedagog že znal zastopati, za drugo pa mu itak ne bo mar!

§ **Za okrajnega šolskega nadzornika** v Logaškem okraju je od italijanske oblasti bil imenovan Hinko Medič, prej učitelj v Trstu.

§ **Italijanska nasilja.** Iz Krina javljajo, da so zvabili Italijani z zvijačo ondotnega nadučitelja Bečkara v Zadar, kjer ga sedaj zadržujejo s pretvezo, da je širil jugoslovansko propagando v Kninski okolici. Z njim so odvedli tudi vaškega upravitelja Morovića. — Ker se nadučitelj Izak Crnjak iz Drniša ni hotel pokoriti povelju guvernerja Milla, da praznuje v šoli dan obletnice prihoda Italijanov v Dalmacijo, so ga ital. oblasti enostavno suspendirale. Da se reši tiranov, je Crnjak pobegnil preko črte. — Res, velik je strah pred učiteljstvom!

§ **Laška nasilja.** „Nar. Politika" priobčuje dopis iz Pariza z dne 10. t. m., ki govori o nasilnem poitalijančevanju na šolskem polju. — Domalega vse hrvaške šole so zaprte. Kjer je ostala kaka hrvatska šola, je kljub neznačajnosti mnogo Hrvatov, ki obračajo plašč po vetru, polna. — Tako je v pazinski hrvatski ljudski šoli 450 otrok, na italijanski pa samo 180. Narodne učitelje in duhovnike kruto preganjajo. Nedavno so se vrnili interniranci iz Sardinije; vsem se pozna prestalo trpljenje. Prof. Frankola se je postaral za petnajst let.

§ **Učitelj Alojzij Sardoč** je bil meseca marca t. l. zaradi „veleizdaje" obsojen v enomesečni zapor. Izgubil je tako svojo službo v Podgrajah pri Ilirski Bistrici. Šolski nadzornik ga je dolgo vlekel, da kmalu dobi službo, naj le še malo počaka. Vsa ta zadeva se je vlekla do meseca oktobra, a tedaj mu je šolska oblast naznanila, da nimajo zanj nobene službe. Tako je zopet eden na cesti. V Voloskem okraju manjka sedaj 42 učnih moči. Večina teh je odšla preko črte v Jugoslavijo, da se izogne neprestanim preganjanjem. Mnogo teh siromakov pa ječi še vedno po internacijah v Italiji. Uboga Istra postaja vsaki dan ubožnejša!

§ **Stavka istrskih učiteljev.** Istrsko učiteljstvo je začelo stavkati, ker mu vlada ni izpolnila dane obljube glede povišanja njegovih službenih prejemkov. V „Edinosti" je izšel 2. t. m. poziv na celoskupno slovansko istrsko učiteljstvo, v katerem se to poziva, da stopi z 2. dec. v stavko kakor je bilo sklenjeno na učit. skupščini v Pazinu. Stavka se danes še vedno nadaljuje vkljub temu, da občinski komisarji in orožniki groze učiteljem, da se takoj odslové iz službe, ako se ne povrnejo na svoje mesto. Stavko vodi „Odbor za verovanje učiteljskih interesov za Istro" v Pulju, podvodstvo pa ima „Slovensko učiteljsko društvo za Istro".

§ **Visoko- in srednješolskemu dijaštvu iz zasedenega ozemlja.** Podpisani odbor naznanja vsemu visoko- kakor tudi srednješolskemu dijaštvu iz zasedenega ozemlja, ki uživa begunsko podporo in se nahaja v slabih gmotnih razmerah, da je došlo precejšnje število čevljev, ki se bodo razdelili v prvi vrsti med revno dijaštvo iz zasedenega ozemlja. Da bo razdelitev mogoča in da se čimprej izvrši, poziva ponovno vse dijake, katerim so čevlji namenjeni, da vložijo nemudoma prošnje na naslov Poverjeništvo za socijalno skrb in jih odpošljejo podpisanemu odboru in sicer visokošolsko dijaštvo po možnosti preko svojega udruženja, srednješolsko dijaštvo iz posameznih šol pa naj pošlje enotno prošnje s priloženim seznamom prosilcev, ki mora vsebovati potrebne podatke o posameznikih, zlasti gospodarske razmere, rojstni kraj in leto, domovinska občina, razred, ki ga obiskuje, če dobiva begunsko podporo in številko velikosti čevljev. Te prošnje naj se pošljejo preko okrajnih odborov Narodnega sveta, kjer pa to ni mogoče, naravnost po pošti na naslov podpisanega odbora. Prošnje je vložiti takoj. — Odbor za zasedeno ozemlje, šolski odsek, Ljubljana, Pražakova ulica št. 3/I.

§ **Italijanska oblast je izdala odredbo,** s katero se uvaja v vse slovenske šole na okupiranem ozemlju pouk v italijanskem jeziku. V tržaških šolah je ostal urnik prejšnji, samo mesto nemščine je sedaj 3 ure več italijanščine, tako da imajo od drugega razreda dalje vsaki dan po eno uro italijanščine. Na Goriškem se poučuje laški jezik od 3. šolskega leta dalje in sicer v vsakem razredu po štiri ure na teden. Ravnoisto je v zasedenih delih bivše Kranjske dežele. Poučujejo posebni zato nameščeni učitelji iz kraljestva, ki so po večini vojaki. Približno po dve šoli prideta na enega takega učitelja. Plačani so tako kakor drugo učiteljstvo. Kako se ti Kalabreži razumejo z našo deco in obratno, je nam seveda velika uganka!

§ **Obupna slika hrvatskega ljudskega šolstva v Istri.** Po statistiki, ki nam je došla pred nekaj dnevi v roke, je bilo v Istri zadnji čas 171 hrvatskih ljudskih šol z 279 razredi. Od teh je zatvorenih danes 61 šol z 78 razredi. 40 šol so Lahi nasilno poitalijančili; šole družbe sv. Cirila in Metoda, katerih je bilo 22 po številu, so vse zaprli. Izmed učiteljstva je — kolikor se je pač moglo dognati — 15 učiteljskih oseb interniranih, 11 suspendiranih, 27 pa jih je pobegnilo v Jugoslavijo.

Tako postapajo v zasedenem ozemlju tisti ljudje, ki so dali pri svojem prihodu nabiti po naših krajih letake, na katerih je bilo med drugim čitati: „Italija, velika država svobode, vam da iste državljanske pravice kakor vsem drugim svojim državljanom, vam da šole v vašem jeziku, **več** kakor vam jih je dala Avstrija." Večje hinavščine ne vidimo zlepa pri katerem narodu kakor pri teh laških kulturonosčih! Pa svaka sila do vremena!

§ **Štrajk istrskih tovarišev** se nadaljuje. Naučno ministrstvo v Rimu jim je zavrnilo vse zahteve do zadnje točke.

§ **Obupni klic neodrešenih bratov.** Zastopniki vsega našega po Italijanih zasedenega ozemlja so bili v novembru in decembru zbrani v Parizu ter so predložili predsedniku mirovne konference spomenico, v kateri je obširno opisano neizmerno trpljenje našega pod ital. nasilnim jarmom živečega naroda. Spomenica se dotika tudi šolskega vprašanja ter navaja, da so ital. oblasti zaprle skoro vse kulturne inštitucije. Tisoče naših bratov je danes oropanih vsakega šolskega pouka, vsled česar pomeni laška okupacija smrtno obsodbo za naš narod onkraj demarkacijske črte.

Radi tega zahteva 835.000 Slovencev in Hrvatov pred forumom Evrope in vsega sveta, da se ukine okupacija po italijanskih četah in da se dopusti temu delu našega naroda združiti se s svojimi brati v kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev.

§ **„Slov. Narod"** z dne 28. decembra sporoča: „Pred kratkim je višji šolski svet pozval učitelje iz zasedenega ozemlja, da naj se zglase za povratek. Ni naš namen odvračati učitelje od poti, ki jo označuje omenjeni poziv. V svarilo, da si z vseh strani zagotove popolno sigurnost, pa navajamo, kakšna usoda je zadela nekatere slovenske učitelje, ki so se zglasili na poziv ital. oblasti, da naj v Italiji živeči jugoslovanski učitelji zopet nastopijo svoje službe. Učitelji so si preskrbeli priporočila sedanjih šol. voditeljev in komisarjev v krajih, kjer so svoj čas službovali. Vložili so prošnje ter dobili končno poziv, da naj se zglase pri šol. vodstvu. Komaj pa so hoteli nastopiti svoje službe, so jih pozvali h komisarju, od tam so jih poslali v varnem spremstvu karabinerjev v Trst in od tam nazaj v Italijo, kjer so jih internirali. Zato je treba skrajne previdnosti, predno se naši učitelji vrnejo na svoja službena mesta."

Priobčujemo gorenje besede s prošnjo, da jih vzamejo na znanje poleg prizadetih tovarišev tudi vsi tisti, ki tirajo učiteljstvo v zopetno sužnost!

§ **„Tolminsko učiteljsko društvo"** je imelo 7. decembra svoj občni zbor pri Sv. Luciji ob Soči.

Med drugim so se zborovalci soglasno pridružili resoluciji dekanijskih konferenc, da se mora verouk poučevati kakor se je dosedaj, ker veljajo za nas še stari zakoni in bi smela nov zakon skleniti le poslanska zobrnica, toda šele po aneksiji. Vlada pa bi morala — če hoče biti res demokratična — prej zaslišati mnenje ljudstva.

Poročalo se je, da se snuje za vsa slovanska učitelj. društva v zasedenem ozemlju skupna zveza, v kateri naj bi se potom okrajnih društev združilo vse učiteljstvo, ker danes ni vzroka za cepitev moči.

Zahteva se dalje, da se obnovi delovanje okrajnih šolskih svetov. Nedelovanje te važne šolske inštance bi bilo pogubonosno za šolstvo in ljudstvo.

Glede slovanskega dopisovanja je bila vložena že meseca januarja t. l. vloga na komisarijat in gubernatorat, ki pa je ostala do danes nerešena.

O novih šolskih knjigah — De-Michellijevih — se določi poročevalec, ki naj bi knjige natančno proučil in o tem poročal pri prihodnjem zborovanju.

Novi učiteljski „Zvezi" se naroča, da zahteva preložitev slovenskega učiteljišča iz Tolmina v središče dežele, kamor spada, to je v Gorico ali v Trst, kar bi bilo najprimernejše. Mala gnezda kot je Tolmin nikakor ne morejo zadostiti duševnim potrebam, ki jih zahteva danes javnost od učiteljstva. Za to je le veliko mesto s svojimi knjižnicami, zbirkami umetnin itd. Drugod odpirajo učiteljstvu vrata vseučilišč — pri nas potiskajo njihova izobraževališča v zadnje gorske kote.

Zborovanju, ki je bilo zelo dobro obiskano, je prisostvoval vladni zastopnik.

§ **Iz pisma kraške tovarišice.** Ako se spominjam dobe strahov, dobe bomb in granat, dobe lakote, si vse to skoraj želim nazaj. V primeri z današnjimi dnevi so bili to solnčni dnevi! Prepolna mi je duša tuge; srce mi prekipeva ljubezni do vsega, kar je naše, kakor mi zopet prekipeva srda do vsega tujega, ki me obdaja. Pogreza se v obupu, ker ne vidi od nikoder žarka tolažbe, nikjer luči v to temno ječo!

Sprejmite te vrstice iz pietete do njih, ki ste jih poznali, ki so kri Vaše krvi, ki so padli v sužnost, ki so nasilno ločeni od svojih bratov, s kojimi bi raje trpeli, kakor pa da bi se veselili s tujci! Pridite, rešite nas!

Pošiljali so učitelstvo v Florenco. Hočejo ga po sili naučiti laščine! Moja šolska kronika je letos zabeležila zaporedoma 5 učiteljev italijanščine. Pa boste mislili, da so naši otroci že popolni Lahi. Narobe! Vseh pet učiteljev ni moglo otrok naučiti abecede. Razlagali so jim svoje zasluge, opozarjali na lepoto domovine banditov, na sladkost svojega jezika, a zastonj! Ko bi le videli te moje otro-

ke, kako so vsi moji, kako se je v njih srcih izkristaliziral narodni čut!

Srca nam ne bo nihče presadil, kakor ga ne bodemo dovoljevali presajati našim otrokom! Sužnost nas bo le utrdila, da bomo postali močnejši v ljubezni in v srdu, da postanemo strah onemu, ki bo proti nam in opora tistemu, ki bo z nami!

Povejte bratom Srbom, da bomo prvi strel pozdravljali z radostjo; in naj ta strel namerjen preko naših glav v naše domove ogroža tudi naše glave! Ne bilo bi težko umirati pod streli, ki osvobojajo domovino — mučenico, kajti „Manj strašna noč je v črne zemlje krili, kot so pod svitlim solncem sužnji dnovi!"

Gorenje besede kraške tovarišice so glasen klic vsega slovanskega učiteljstva onkraj demarkacijske črte. Priobčujemo jih z gorko prošnjo, da posveča naše učiteljstvo zasedenemu ozemlju vse svoje moči in tako pripravlja mladino na oni veliki dan, ki mora iziti tudi našim bratom in sestram v okupiranem ozemlju!

§ **Slovenske ljudske šole v Trstu.** Meseca decembra je izdal civilni komisarijat v Trstu naredbo, s katero se dovoljuje pouk v slovenskih ljudskih šolah od prvega do vštetega petega razreda. Ravnoisti odlok strogo zabranjuje izstop že vpisanih otrok v druge bodisi italijanske ali slovenske šole. Kmalu se je pokazalo, zakaj je izšla ta modra naredba. Slovenski starši v mestu so se opravičeno bali, da ostanejo njihovi otroci brez pouka. Vpisali so zato svojo deco nekateri celo v oddaljenejše okoliške šole. Vsled gornjega odloka ne morejo sedaj svojih otrok všolati v na novo otvorjeno Št. Jakobsko šolo, ki jim leži tik pred nosom. Kljub vsemu nagajanju od strani laških šolskih oblasti se je našlo nad 1200 slovenskih otrok, ki niso nikjer obiskovali pouka in so se vsi do 10. decembra vpisali na Št. Jakobsko šolo in tako napolnili proti pričakovanju laških nasilnikov šol. poslopje.

S tem ljubeznivim odlokom niso kaznovani samo starši ozir. njihovi otroci, ki morajo delati dolgo pot iz mesta v okolico, ampak je žaljeno tudi slov. učiteljstvo okolice, katero smatra nova šolska oblast za manj zavedno nego ono na slovenski zasebni šoli. Če pa misli ta oblast, da bo okoličansko učiteljstvo vzbujalo v svojih učencih drugačen čut nego ono na zasebni šoli, se jako moti. —

§ **Slovenske knjige v zasedenem ozemlju.** Mesto dosedanjih slovenskih čitank sestavili so Lahi v zasedenem slovenskem ozemlju nove in sicer so bile te dni uradno vpeljane: „Začetnica za slovenske ljudske šole", „Drugo berilo za obče ljudske šole", „Tretje berilo za štirin- in večrazredne obče ljud. šole", „Četrto berilo za obče ljudske šole", „Peto berilo za obče ljudske šole" in „Šesto berilo za VI., VII. in VIII. razred obče ljudske šole". Vse te knjige je uredil dr. prof. A. De Michelli, ravnatelj idrijske realke. Računice so ostale za enkrat stare, istotako knjige za verouk. O berilih, za katere je sestavljalec De Michelli lahko ponosen, spregovorimo o drugi priliki kaj več. Za danes samo to, da se nam smili uboga naša mladina, ki se jo pita s tako hrano!

§ **Poleg realke,** ki so jo Lahi otvorili v Idriji, se nahajajo v idrijskem mestu še trije gimnazijski razredi. Tudi tem razredom ravnateljuje najnovejši slovenski pedaog dr. prof. A. De Michelli.

§ **Okrajni odbor Narodnega sveta za neodrešeno ozemlje.** Dne 21. decembra se je vršil sestanek zaupnikov iz neodrešenih jugoslovanskih ozemelj v restavracijskih prostorih Narodnega doma, ki je vsled sklepa zborovanja beguncev z dne 5. oktobra izbral okrajni odbor Narodnega sveta za Ljubljano in okolico. Slični odbori obstojajo dosedaj po vseh večjih krajih, kjer žive begunci v večjih skupinah. Novoizvoljeni odbor šteje 7 članov. Tudi učiteljstvo ima v njem svojega zastopnika.

§ **Smrtna kosa.** Dne 13. t. m. je umrl v mariborski bolnici tov. Fr. Troha, katerega je — kakor mnoge njegove tovariše — pregnala vojna vihra iz ljube mu goriške dežele, star jedva 28 let. Pokojni Troha je služboval pred vojno v Lokovcu nad Čepovanom. Pozneje je moral v vojake ter postal rez. poročnik. Dragemu tovarišu bodi ohranjen ljub spomin!

— V Zatičini na Dolenjskem je preminula dne 15. t. m. gospa Marija Žnidaršičeva soproga tov. Rudolfa Žnidaršiča, nadučitelja v Šmarjeti pri Velikovcu na Koroškem, ki je služboval pred vojno na Ciril-Metodovi šoli na Opčinah v Gorici. Razžaloščenemu tovarišu naše iskreno sožalje!

Spominjajte se „Rezervnega sklada".

Književnost in umetnost.

Klavirski album za slovensko mladino. 81 slovenskih nar. pesmi, prirejenih za klavir. Izdala in založila „Glasbena Matica" v Ljubljani. Tako je naslov strokovnjaškemu delu našega priljubljenega skladatelja in pedagoga g. Josipa Pavčiča, in je to delo pri nas edino te vrste. Globoko je umel skladatelj potrebo preustrojitve našega klavirskega pouka na podlagi najtepšega domačega zaklada — narodne pesmi. Kamorkoli pogledaš po klavirski literaturi, najdeš pri vseh velikih narodih domačo snov za pouk v tej panogi glasbe. In ni naravnejšega kot to, in ni pomembnejšega kot to, saj s tako klavirsko literaturo se dviga že v prvencih ljubezen do čudovite lepote naše narodne pesmi in glasbe sploh. Tudi gojenci višjih in najvišjih letnikov bodo s pridom uporabljali to zbirko; vsak posameznik pa, ki ljubi domačo pesem, bo prišel v nji na svoj račun ter jo bo porabljal v srčno veselje in zabavo.

Delo je sestavljeno po najnovejših principih klavirske pedagogike in odgovarja najmodernejšim zahtevam klavirskih šol svetovne klavirske literature. Snov je vzeta iz narodne pesmi in urejena po težkočah od 2.—6. šol. leta. Rabila se bo poleg vsake učne knjige kot učna snov. Ne pogrešaš pa v tej zbirki tudi kratkih muzikalnih ilustracij, ki so pravi njeni dragulji. Zaigraj „Zagorsko", „Slepca", „Je pa davi..." in čutil boš kar se z besedami ne da povedati. Pa ne samo o teh, o vseh 81. pesmih, ki se nahajajo v zbirki, velja isto.

Glasbeni učitelji so morali doslej pri pouku segati po nemških „Jugendalbum-ih". Toda ti so nudili našim gojencem tujo snov, ki nikdar ne more v pouku roditi tistih uspehov, kot jih rodi lastna iz naroda vzeta snov. Poslej nam ne bo več treba hoditi k tujcem. To je zasluga g. Pavčiča, ki je s svojim prelepim delom spopolnil to veliko vrzel v naši klavirski literaturi.

Cena delu je 16 K in se dobiva pri „Glasbeni Matici" v Ljubljani in v knjigarnah. Mi zbirko vsem kar najtopleje priporočamo, samo pa se po svojih vrlinah priporoča najbolj

Glasbeni učitelji, katerim je delo v prvi vrsti namenjeno, ga bodo gotovo s hvaležnostjo kvitirali. A. Rapé.

ZA REZERVNI SKLAD ZAVEZE.

Prostovoljni organizačni davek.

(Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918.)

XXXV. izkaz.

Po **248 K:** Učiteljsko društvo za ljutomerski okraj (poslala Fani Jandlova — Malanedelja). Po **50 K:** Blaganje Janko — Ljubljana. Po **20 K:** Mihelič Ivan in Stanka Meškova — Selca, Gorenjsko; Michler Ivan — Vrhnika. Po **15 K:** Katka Vrtačičeva — Mavlic; Francka Završanova — Dobliče pri Črnomlju. Po **10 K:** Turk Anton — Dol pri Ljubljani. — Današnji izkaz **398 K.** Prej izkazanih **8558 K.** Koncem leta 1919 znaša skupna vsota **8956 K.**

Ivan Petrič,
Ljubljana VII., Gasilska cesta 172/I.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

R. V. v K.: Vašo pritožbo smatramo za upravičeno, kakor se nam na drugi strani zdi upravičena zahteva „Učit. društva za laški okraj" v IV. točki resolucije, ki jo prinaša naš list na drugem mestu, da naj prinašamo tudi personalije iz seje višjega šolskega sveta. Strinjamo se z Vami, da se važnejše zadeve nimajo reševati od predsedstva, ne da bi se prej zaslišalo mnenje vseh zastopnikov višjega šolskega sveta. Tudi zadevo ravnateljstva na meščanski šoli v Borovljah bomo obdržali v evidenci; enako mesto okr. šolskega nadzornika za Prekmurje, ki se je pa med tem samo drugače zasukalo. Kolikor je nam znano, se o učiteljišču v Velikovcu ni razpravljajo na seji višjega šolskega sveta. „Zaveza" odklanja vsako odgovornost, da se zavlačuje zadeva koroškega zastopnika na višjem šolskem svetu in smo že zadnjič prinesli poročilo, da predsedstvo višjega šolskega sveta ni odgovarjalo na vloge naše organizacije. V tem oziru je to omalovaževanje želja učiteljstva in je predsedstvo naše organizacije že zavzelo svoje stališče. Sebi v obrambo moramo navesti, da so bile le tehniške ovire vzrok, da je izostala objava personalij iz predzadnje seje višjega šolskega sveta, oziroma, da je zakasnela. Naši zastopniki so naprošeni, da nam poročajo o personalnih zadevah. Tudi Vaši želji, da bi podali podrobnejša poročila iz sej višjega šolskega sveta bomo ustregli v kolikor nam bo mogoče. Tudi mi smatramo višji šolski svet za javno korporacijo, ki je kot taka podvržena javni kritiki. Zadeve, ki se obravnavajo na sejah, gotovo posebno interesirajo učiteljstvo in ne smejo ostati med štirimi stenami. Naj ne bo mnenje o teh vprašanjih merodajno samo od stališča par oseb. V toliko se strinjamo z Vami, da se dozorela vprašanja lahko podajo javnosti v kritiko. Naprosili smo naše zastopnike, da nam poročajo o tem podrobneje in tako nekako izpopolnijo oficielna poročila iz sej višjega šolskega sveta. Popolno pravico imate izvedeti, kako stališče zavzamejo naši zastopniki pri posameznih vprašanjih na sejah višjega šolskega sveta. Pravzaprav imamo mi v višjem šolskem svetu samo enega pravega zastopnika učiteljstva, ker se na drugega ne moremo zanesti, da bo ob vsaki priliki zastopal mnenje večine učiteljstva in zavzel naše stališče. Kaj čakajo z naredbo o javni kvalifikaciji in telovadbi naraščaja nam ni znano. O predsedniškem vprašanju višjega šol. sveta je zavzelo vodstvo naše organizacije skupno stališče s profesorskim društvom. Na vprašanja in predloge o preosnovi višjega šolskega sveta Vam danes ne moremo odgovoriti. Zanesite se v tem oziru na organizacijo, ki bo storila, kar bo mogoče. Vendar se tudi na merodajnih mestih ne najde vedno smisla za povsem demokratično stališče in se v oviro navajajo razni razlogi. Tudi mi smatramo višji šolski svet za naš šolski parlament, kateremu je podeliti širšo avtonomijo. — Glede razpisov služb in odlokov nam je od višjega šol. sveta obljubljeno, da bomo prejemali vse razpise in odloke, in bomo s tem lahko ustregli. Da pa okrajni šolski sveti ne pošiljajo razpisov in odlokov je krivda naših okrajnih šolskih nadzornikov, da ne poskrbe za to; v prvi vrsti pa zastopnikov učiteljstva v okrajnih šolskih svetih samih, ker ne pritisnejo na okrajne glavarje pri sejah okrajnega šol. sveta, da se bo to zgodilo. V drugem slučaju lahko to zahtevajo naša okrajna učiteljska društva. — Dali smo Vam javen odgovor, ker smo prejeli že več enakih vprašanj.

Ob koncu leta!

Ljubljana, 31. dec.

Z današnjo številko zaključuje »Učiteljski Tovariš« najlepši svoj letnik v dobi šestdeset let — prvi letnik v svobodni, samostojni državi! Urejal je šolske razmere v Avstriji, v dobi naše narodne sužnosti in nam tako ohranil narodnost v šolstvu in stanu; urejal jih bo v naši mladi državi tembolj in tem vztrajneje naprej, da se čimprej konsolidiramo.

Letošnji letnik »Učiteljskega Tovariša«, s prištetimi številkami od onih mesecev, ki smo jih preživeli lani po prevratu, je najlepši del iz zgodovine našega stanu in te številke našega glasila se blišče kot biseri zmage po našem dolgoletnem boju.

A ne domnevati, da je boj že dokončan. Še se bodo kresali naši meči, še bo potreba trdega in vztrajnega boja in dela, da uženemo reakcionaren duh in režim, ki se je vgnezdil tudi v našo mlado državo in njeno šolsko upravo — ki nas v prvi vrsti zanima.

V težkih dnevih prevrata je bil urejevan »Učiteljski Tovariš« z železno roko, ker bilo je treba bistrega in trdega dela, da si naš stan pribori svoje dolgotrajno zahtevane pravice. Vodstvo naše organizacije in vodstvo našega glasila je bilo neumorno na delu za dobrobit nas vseh.

Zato si štejemo v svojo stanovsko in časnikarsko dolžnost, da se ob koncu leta spomnimo moža, ki je vodil v tem najodločilnejšem času naš list in bil tudi duševni voditelj našega organizatoričnega dela. Med letom je odšel od uredništva »Učiteljskega Tovariša« po velikih zaslugah dolgoletnega, neumornega dela pri našem glasilu, brat in tovariš Engelbert Gangl in se posvetil delu na šolskem polju v naši mladi državi, da tudi tam realizira naše vzore in načela v prid in blagor našega stanu in šolstva.

Že od leta 1896 stoje kakor jekleni klini njegove govorjene in pisane besede v zgodovini našega stanu in glasila, na katerih smo se mi vsi vzpenjali navzgor in na katerih stoji ponosno danes naša stanovska stavba. Ni bil on vse, a bil je prvoboritelj in voditelj nas vseh!

Ne samo, da je žrtvoval pol svojega življenja našemu stanu in našemu glasilu, ob prevratu je žrtvoval našemu glasilu in stanu vse več nego prej, ker delal je v uredništvu z nadčloveškimi močmi in neumorno silo v dosego naših smotrov, zato smo šteli v svojo časnikarsko dolžnost, da podamo te vrstice njegovemu skromnemu poslovilu, s katerim se je sam poslovil od uredništva »Učiteljskega Tovariša«.

S prihodnjo številko nastopi »Učiteljski Tovariš« svoj šestdeseti letnik. Čaka ga še borba za naš šolski zakon, za konečno ureditev naših plač in materialnopravnega vprašanja za konečno izvršitev naše skupne strokovne-stanovske organizacije. Tri velike naloge poleg vseh dnevnih in tekočih vprašanj, ki se pojavijo vmes.

V tem znamenju in v znamenju povabila za nadaljno sotrudništvo, izrekamo vsem sotrudnikom ter drugim tovarišicam in tovarišem, ki jih vabimo v svoj krog:

Srečno in veselo novo leto!

Uredništvo.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Fran Marolt.
Last in založba „Zaveze jugoslovanskega učiteljstva".
Tiska „Učiteljska tiskarna" v Ljubljani.

Naši himni:

1. Lepa naša domovina.
2. Bože pravde.

Dvoglasno s spremljevanjem harmonija za šolsko mladino priredil Fran Marolt. Cena 1 krona. Naročila sprejema le Učiteljska tiskarna.

Vsem c. naročnicam in naročnikom vošči

srečno novo leto

uredništvo in upravništvo

Ženitna ponudba.

Uradnik na deželi, 50 let star, vdovec, išče 35 do 40 let staro družico k trojimi majhnimi otroci. Slika s pismeno ponudbo naj se pošlje pod št. 520 poštno-ležeče Zgornje Trušnje via Velikovec (Koroško).

Vsakovrstne šolske zvezke

lastnega izdelka

priporoča

Učiteljska tiskarna, Ljubljana,

Frančiškanska ulica 6.

Največja slovenska hranilnica!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA,

Ljubljana, Prešernova ulica 3,

je imela vlog koncem leta 1918 . . K 80,000.000·—
rezervnega zaklada . . . . . „ 2,500.000·—

Sprejema vloge vsak delavnik.

Za varčevanje ima uvedene lične domače hranilnike.

Hranilnica je pupilarno varna.

Dovoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in obligatnemu odplačevanju dolga.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno **Kreditno društvo.** 3